

Київський університет імені Бориса Грінченка
Факультет суспільно-гуманітарних наук
Кафедра філософії та релігієзнавства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

Олексій Жильцов

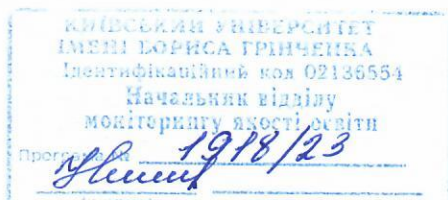
2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФІЛОСОФСЬКІ СТУДІЇ: ЛОГІКА
для студентів

спеціальність: 061 Журналістика
освітнього рівня першого (бакалаврського)
освітньої програми 061.00.01 Журналістика
освітньої програми 061.00.05 Міжнародна журналістика

Київ – 2023

Розробник:

Ломачинська Ірина Миколаївна, доктор філософських наук, професор кафедри філософії та релігієзнавства Факультету суспільно-гуманітарних наук Київського університету імені Бориса Грінченка.

Викладач: Ломачинська Ірина Миколаївна, доктор філософських наук, професор кафедри філософії та релігієзнавства Факультету суспільно-гуманітарних наук Київського університету імені Бориса Грінченка.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри філософії та релігієзнавства Факультету суспільно-гуманітарних наук
Протокол від 30 серпня 2023 року № 1
Завідувач кафедри _____ д.філос.н., проф. О.В.Горбань

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми _____.2023 р.
Гарант освітньої (професійної/наукової) програми _____

Робочу програму перевірено
_____.2023 р.
Заступник декана _____ В.М.Завадський

Пролонговано:

на 20__ / 20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р., протокол № ____

на 20__ / 20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р., протокол № ____

на 20__ / 20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р., протокол № ____

на 20__ / 20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р., протокол № ____

© Ломачинська І.М., 2023 р.

© Київський університет імені Бориса Грінченка, 2023 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	2/60	
Курс	3	
Семестр	5	
Кількість змістових модулів з розподілом:	2	
Обсяг кредитів	2	
Обсяг годин, в тому числі:	60	
Аудиторні	28	
Модульний контроль	4	
Семестровий контроль	10	
Самостійна робота	18	
Форма семестрового контролю	ПМК, Іспит	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – формування логічної культури професійного мислення особистості, розвиток навичок до аналітичного, критичного мислення; способи його логічної організації та вимоги логічних законів.

Дисципліна спрямована на формування таких фахових (професійних) програмних компетентностей освітньої програми підготовки:

ЗК 2 – знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності;

ЗК 6 – здатність породжувати нові ідеї, адаптації та дії в новій ситуації;

ЗК 7 – здатність працювати в команді;

ЗК 10 – здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства;

ЗК 11 – здатність спілкуватися державною мовою.

Програмні результати навчання:

ПРН 1 – пояснювати свої виробничі дії та операції на основі отриманих знань;

ПРН 3 – оцінювати свій та чужий інформаційний продукт, інформаційну акцію;

ПРН 7 – координувати виконання особистого завдання із завданнями колег;

ПРН 8 – виокремлювати у виробничих ситуаціях факти, події, відомості, про які бракує знань.

ПРН 13 – передбачати реакцію аудиторії на інформаційний продукт;

ПРН 14 – генерувати інформаційний контент за заданою темою з використанням джерел інформації.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назви змістових модулів і тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					Самостійна
		Аудиторна:					
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Змістовий модуль 1.							
Тема 1. Місце логіки у філософській системі знання		2	2			2	
Тема 2. Мислення і мова		2	2			2	
Тема 3. Поняття як форма мислення		2	2			4	
Всього:	20	6	6			8	
<i>Модульний контроль</i>	2						
Разом	22						
Змістовий модуль 2.							
Тема 4. Судження		2	2			2	
Тема 5. Основні закони логіки		2	2			2	
Тема 6. Умовивід як форма мислення		2	2			2	
Тема 7. Логічні основи теорії аргументації		2	2			4	
Всього:	26	8	8			10	
<i>Модульний контроль</i>	2						
Разом	28						
Підготовка та проходження контрольних заходів (семестровий контроль)	10						
Усього	60	14	14			18	

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Тема 1. Місце логіки у філософській системі знання

Сутність курсу «логіка». Визначення логіки як науки.

Логіка і культура мислення. Істинність і правильність мислення

Визначення предмета науки логіки: поняття логічної форми та логічного закону. Становлення логіки як науки у історичному контексті. Характеристика основних історичних етапів розвитку науки логіки: традиційна (аристотелівська) логіка і символічні (класичні і некласичні) логіки.

Ключові терміни: «логіка», «мислення», «істинність мислення», «логічний закон»

Тема 2. Мислення і мова

Структура мислення. Функції мислення. Типи і види мислення. Закони мислення. Форми мислення і закони мислення.

Визначення мови. Поняття знаку. Види знаків. Семіотичний аналіз мови.

Визначення логічних термінів.

Формальна логіка: її зміст. Основні поняття і категорії формальної логіки.

Ключові слова: «абстрактне мислення», «міркування», «мова», «формальна логіка», «знак»

Тема 3. Поняття як форма мислення

Загальна характеристика поняття. Поняття і слово: особливості співвідношення.

Зміст поняття. Обсяг поняття. Види понять.

Логічні відношення між поняттями: відношення тотожності, відношення підпорядкування, відношення перехрещення, відношення координації, відношення суперечності, відношення протилежності.

Логічні операції над поняттями. Дефініція та поділ поняття.

Ключові терміни: «поняття», «порівняння», «аналіз», «синтез», «узагальнення», «абстрагування»

Змістовий модуль 2.

Тема 4. Судження

Судження як форма думки. Структура судження.

Види суджень. Прості судження, їх структура. Атрибутивні судження. Відношення між судженнями.

Складні судження, їх види. Класифікація суджень за кількістю і якістю.

Логічні відношення між атрибутивними судженнями. Алфавіт атрибутивних суджень.

Ключові слова: «судження», «істинне судження», «хибне судження», «просте судження», «складне судження», «атрибутивне судження», «суб'єкт», «предикат»

Тема 5. Основні закони логіки

Загальна характеристика законів логіки. Закон тотожності. Закон суперечності. Закон виключного третього. Закон достатньої підстави.

Ключові слова: «Формально-логічні закони», «софізм», «паралогізм», «логічна підстава»

Тема 6. Умовивід як форма мислення

Загальна характеристика умовиводу. Види знань в умовиводах

Види умовиводів. Дедуктивний умовивід та його правила.

Категоричний силогізм. Фігури і модуси категоричного силогізму.

Види гіпотез. Доведення гіпотез.

Аналогія як умовивід.

Ключові слова: «умовивід», «дедуктивний умовивід», «категоричний силогізм», «гіпотеза», «аналогія»

Тема 7. Логічні основи теорії аргументації

Поняття доведення та його структура. Сутність аргументів та їх види.

Види доведення. Пряме доведення. Непряме доведення. Правила формально-логічного доведення.

Поняття спростування та його види. Правила доведення і спростування. Спростування тези. Спростування аргументів. Правила і помилки стосовно аргументів.

Правила змістовного доведення.

Ключові слова: «аргументація», «теза», «факт», «аргумент», «демонстрація»

6. Контроль навчальних досягнень

6.1 Система оцінювання навчальних досягнень студентів

№ з/п	Вид діяльності студента	Макс. кількість балів за одиницю	Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2	
			Кільк. одиниць до розрахунку	Макс. кількість балів за вид	Кільк. одиниць до розрахунку	Макс. кількість балів за вид
1	Відвідування лекцій	1	3	3	4	4

2	Відвідування семінарських занять	1	3	3	4	4
3	Виконання завдань для самостійної роботи	5	3	15	4	20
4	Робота на практичних (семінарських) заняттях	10	3	30	4	40
5	Індивідуальне завдання	-				
6	Виконання модульної контрольної роботи	25	1	25	1	25
7	Макс. кількість балів за видами поточного контролю (МБ)			76		93
Максимальна кількість балів: 169, коефіцієнт $40/169=0,24$						

6.2 Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання.

Самостійна робота – один з основних засобів оволодіння навчальним матеріалом. Упровадження в практику навчальної програми різноманітних форм самостійної роботи активно сприяє модернізації навчального процесу шляхом подолання протиріч між трансляцією знань і їх засвоєнням у взаємозв'язку теорії та практики.

Мета самостійної роботи студентів:

- розвиток творчих здібностей та активізація розумової діяльності студентів;
- формування умінь і навичок самостійної розумової праці;
- розвиток морально-вольових зусиль;
- формування в студентів потреби безперервного самостійного поповнення знань як необхідної умови професійного становлення.

Завдання самостійної роботи студентів:

- навчання студентів самостійно працювати з різними джерелами інформації;
- творче сприйняття і осмислення навчального матеріалу;
- формування навичок щоденної навчальної самостійної роботи.

Зміст самостійної роботи полягає в таких положеннях:

- самостійне вивчення теоретичних, історичних і науково-практичних тем;
- самостійна робота з джерелами та літературою з метою кращого засвоєння програмного матеріалу;
- підготовка наукових повідомлень, інформаційних довідок;
- підготовка вибіркового дослідного завдання на базі критичного огляду наукових публікацій, розроблення пропозицій щодо вирішення актуальних проблем або прогнозів за обраною тематикою;
- презентація та захист результатів виконання вибіркового дослідницького завдання.

Самостійна робота студентів повинна забезпечити:

- системність знань та засобів навчання;
- володіння розумовими процесами;

- мобільність і критичність мислення;
- володіння засобами обробки інформації;
- здібність до творчої праці.

Одним із видів самостійної роботи є опрацювання лекційного матеріалу, визначення головного в змісті лекції, засвоєння її основних моментів. Для систематизації отриманих знань з дисципліни до кожної наступної теми слід ретельно готуватись: систематично опрацьовувати матеріал попередньої лекції, рекомендовану літературу, повторювати пройдений матеріал.

Завдання до самостійної роботи

Завдання до модулю 1.

1. Характеристика основних історичних етапів розвитку науки логіки
2. Традиційна (аристотелівська) логіка
3. Символічна (класична і некласична) логіка
4. Формальна логіка: її зміст.
5. Поняття як форма мислення: загальна характеристика
6. Логічні відношення між поняттями

Завдання до модулю 2.

1. Судження як форма думки, його зміст і структура
2. Види суджень
3. Логічні відношення між судженнями.
4. Закони логіки: загальна характеристика
5. Загальна характеристика умовиводу
6. Види умовиводів та їх правила
7. Види гіпотез та особливості їх доведення
8. Доведення та спростування в теорії аргументації: загальна характеристика

Форма подання виконаної роботи:

Робота надсилається у вигляді файлу в текстовому редакторі Microsoft Word. Текст оформлюється шрифтом Times New Roman. Розмір шрифту – 14 пт, міжрядковий інтервал – 1,5, абзацний відступ – 1,25; поля: верхнє, нижнє – 20 мм, ліве – 30 мм, праве – 1,5 мм; текст вирівнюється по ширині. Виділення фрагментів тексту можливе півжирним та курсивним накресленням.

Структура роботи: титульний аркуш; зміст (план); перелік умовних позначень; викладення відповідей на поставлені завдання, оформлені у розділи; висновки; список використаних джерел; додатки.

На титульному аркуші роботи вказуються офіційна назва навчального закладу, факультету, кафедри; прізвище, ім'я, по-батькові автора роботи, повна назва теми; місто, де знаходиться навчальний заклад, і рік написання

роботи. Після титульного листа подається зміст роботи з точною назвою кожного розділу і вказуванням його сторінок. Оптимальний обсяг роботи складає 12-15 сторінок.

Критерії оцінювання :

Самостійна робота до першого модуля оцінюється у 15 балів.

№ з/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів
1	Глибина і повнота розкриття завдань	10 балів
2	Повнота використання рекомендованої літератури	2 бали
3	Обґрунтування висновків	1 бали
4	Грамотність, стиль викладу, оформлення роботи	1 бал
5	Обсяг виконаної роботи	1 бал

Самостійна робота до другого модуля оцінюється у 20 балів.

№ з/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів
1	Глибина і повнота розкриття завдань	15 балів
2	Повнота використання рекомендованої літератури	2 бали
3	Обґрунтування висновків	1 бали
4	Грамотність, стиль викладу, оформлення роботи	1 бал
5	Обсяг виконаної роботи	1 бал

Оцінка за самостійну роботу є обов'язковим балом, який враховується при підсумковому оцінюванні навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни «Логіка».

Студент може набрати максимальну кількість балів за самостійну роботу – 35.

6.3 Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в електронному вигляді або з використанням роздрукованих тестових завдань. Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу змістового модуля.

6.4 Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

- *Методи усного контролю*: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, залік. *Методи письмового контролю*: модульне письмове тестування; підсумкове письмове тестування, реферат.
- *Комп'ютерного контролю*: тестові програми.
- *Методи самоконтролю*: уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- систематичність відвідування занять;
- своєчасність виконання навчальних і індивідуальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних і індивідуальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань;
- ініціативність у навчальній діяльності;
- виконання тестових завдань.

Форма проведення іспиту:

Комбінована. Екзаменаційний білет складається з завдань, які включають тестові завдання. Студент письмово дає відповіді на тести.

Тривалість проведення:

2 академічні години для письмової відповіді.

Максимальна кількість балів:

40 балів

Критерії оцінювання:

За відповідь на теоретичні питання:

20 балів - Критичний аналіз суті та змісту означеного теоретичного питання. Повний виклад фактів, ідей, результатів відповіді в логічній послідовності. Якісний аналіз сучасного стану дослідження проблеми, розгляд тенденцій подальшого розвитку означеного питання. Повна доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції.

15 балів – Спроби критичного аналізу суті та змісту означеного теоретичного питання. Виклад в основному фактів, ідей, результатів відповіді. Частковий аналіз сучасного стану дослідження проблеми, розгляд тенденцій подальшого розвитку означеного питання. Доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції.

10 балів – Некритичний аналіз суті та змісту означеного теоретичного питання. Частковий виклад фактів, ідей, результатів відповіді в логічній послідовності.

Спроби аналізу сучасного стану дослідження проблеми. Часткова доказовість висновків, спроба обґрунтування власної позиції.

5 балів – Спроби некритичного аналізу суті та змісту означеного теоретичного питання. Набір фактів, ідей, результатів відповіді без логічної послідовності. Наявність висновків, спроба обґрунтування власної позиції.

0 балів - Відсутність аналізу суті та змісту означеного теоретичного питання. Хаотичний виклад деяких фактів, ідей, результатів відповіді без логічної послідовності. Відсутність аналізу сучасного стану дослідження проблеми та розгляду тенденцій подальшого розвитку означеного питання. Відсутність висновків та логічної обґрунтованості власної позиції.

За відповіді на тестові завдання:

40 тестових завдань - по 1 балу за кожну правильну відповідь.

Перелік допоміжних матеріалів:

Немає

6.5 Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю:

1. Сутність науки логіки в філософській системі знання
2. Основні визначення поняття «логіка» в історико-філософському контексті
3. Істинність і правильність мислення
4. Становлення логіки у ранній античній філософії
5. Дослідження логіки у творчості Сократа
6. Логіка як наука у Арістотеля
7. Розвиток логіки в епоху Середньовіччя
8. Логіка Ф.Бекона
9. Основні напрями розвитку сучасної логіки
10. Загальна характеристика поняття
11. Поняття і слово: особливості співвідношення
12. Зміст та обсяг поняття
13. Види понять
14. Відношення між поняттями: загальна характеристика
15. Операції над поняттями
16. Загальна характеристика суджень
17. Структура судження
18. Види суджень
19. Класифікація суджень за кількістю і якістю
20. Логічні відношення між атрибутивними судженнями
21. Алфавіт атрибутивних суджень

22. Загальна характеристика законів логіки
23. Закон тотожності
24. Закон суперечності (несуперечності)
25. Закон виключного третього
26. Закон достатньої підстави
27. Загальна характеристика умовиводу
28. Види знань в умовиводах
29. Види умовиводів.
30. Дедуктивний умовивід та його правила.
31. Категоричний силлогізм.
32. Фігури і модуси категоричного силлогізму.
33. Види гіпотез.
34. Доведення гіпотез.
35. Аналогія як умовивід
36. Поняття доведення та його структура
37. Сутність аргументів та їх види.
38. Види доведення.
39. Правила формально-логічного доведення.
40. Поняття спростування та його види.

6.6 Шкала відповідності оцінок

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100	Відмінно — відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками
B	82-89	Дуже добре - достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81	Добре - в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74	Задовільно - посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68	Достатньо - мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59	Незадовільно з можливістю повторного складання - незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу - досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

Навчально-методична картка дисципліни

Загальний обсяг роботи студента – 60 год. З них контактні – 28 год. (лекції – 14 год., семінари – 14 год.).

Самостійна робота – 18 год, модульний контроль – 4, семестровий контроль – 10 год.

Модулі (назви, бали)	Змістовий модуль 1. (балів)			Змістовий модуль 2. (балів)		
Лекції (теми, бали)	Місце логіки у філософській системі знання (1 бал)	Мислення і мова (1 бал)	Поняття як форма мислення (1 бал)	Судження (1 бал)	Основні закони логіки (1 бал)	Умовивід як форма мислення (1 бал)
	Мислення і мова (11 балів)					
	Логічні основи теорії аргументації (1 бал)					
Семінарські заняття (теми, бали)	Місце логіки у філософській системі знання (11 балів)	Мислення і мова (11 балів)	Поняття як форма мислення (11 балів)	Судження (11 балів)	Основні закони логіки (11 балів)	Умовивід як форма мислення (11 балів)
	Мислення і мова (5 балів)					
	Логічні основи теорії аргументації (11 балів)					
Самостійна робота	Місце логіки у філософській системі знання (5 балів)	Мислення і мова (5 балів)	Поняття як форма мислення (5 балів)	Судження (5 балів)	Основні закони логіки (5 балів)	Умовивід як форма мислення (5 балів)
	Мислення і мова (5 балів)					
	Логічні основи теорії аргументації (5 балів)					
Доточний контроль (вид, бали)	Модульна контрольна робота 1 (25 балів)			Модульна контрольна робота 2 (25 балів)		

8. Рекомендовані джерела

1. Арутюнов В. Х. Логіка : навч. посіб. для економістів / В. Х. Арутюнов, Д. П. Кирик, В. М. Мішин. – Вид. 5-е, допов. і перероб. – Київ : КНЕУ, 2012. – 144 с.
2. Гасяк О. С. Формальна логіка. Розв'язкові процедури, алгоритми, словник базових термінів і понять: навч. посібник / О.С.Гасяк. – Вид. 2-ге, переробл. та доповн. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2014. – 54с.
3. Жеребкін В. Є. Логіка / В. Є. Жеребкін. – Харків : Основа, 2006. – 256 с.
4. Кислюк К. Логіка : конспект лекцій / К. Кислюк. – Київ : Кондор, 2016. – 92 с. 17.
5. Конверський А. Є. Логіка : підруч. для студентів юрид. факультетів / А. Є. Конверський. – Київ : Центр навч. літ., 2004. – 304 с.
6. Конверський А. Є. Логіка традиційна та сучасна / А. Є. Конверський. – Київ : Центр учб. літ., 2008. – 536 с.
7. Логіка : конспект лекцій / О. В. Шибаніна, В. П. Клочан, І. В. Клочан та ін. – Миколаїв : МНАУ, 2021. – 137 с.
8. Логіка : підруч. для студентів вищих навч. закладів / В. Д. Титов, С. Д. Цалін, О. П. Невельська-Гордєєва та ін. ; за заг. ред. В. Д. Титова. – Харків : Право, 2006. – 208 с. с.
9. Логіка : підручник. – 2-ге вид., виправлене / А. Є. Конверський. – К. : ВПЦ "Київський університет", 2017. – 391 с.
10. Мозгова Н.Г. Логіка: Навч. посіб. - К.: Каравела, 2007. - 248 с.
11. Пилипко Є. В. Курс лекцій «Логіка» (для студентів усіх форм навчання всіх спеціальностей) / Є. В. Пилипко; Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Х. : ХНУМГ, 2013. – 94 с.
12. Хоменко І. В. Х 76 Логіка: теорія та практика: Підручник. — К.: Центр учбової літератури, 2010. - 400 с.
13. Хоменко І. В. Логіка: теорія та практика / І. В. Хоменко. – Київ : Центр учб. літ., 2010. – 400 с.
14. Щербина О. Ю. Логіка для юристів : курс лекцій / О. Ю. Щербина. – Київ : Юрид. думка, 2004. – 264 с.